

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060204

DOM
2013-11-26
Stockholm

Mål nr
M 2959-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2013-03-04 i mål nr M 3112-12, se bilaga

KLAGANDE

1. P C

2. A-P P

MOTPARTER

1. Miljönämnden i Malmö kommun

2. T.F. Grillspecialisten HB

3. Akelius Fastigheter AB

SAKEN

Klagomål på buller, ventilation, sophertering m. m.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1111161

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

P C och A-P P (klagandena) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja mark- och miljödomstolens dom och återförvisa ärendet för att se till att lukt och emissioner från Grillspecialisten till omgivningen och bostäder varaktigt upphör samt att verksamheten lever upp till försiktighetsprincipen och tar ansvar som avfallsinnehavare. Vidare har de yrkat att en utredning av Grillspecialistens lokaler (inklusive restaurangens köksgolv), ventilation och sophantering ska göras i ljuset av EU-lagstiftning, bygglagstiftning och miljölagstiftning, så att risk för olägenhet för människors hälsa och miljön kan undanröjas och förebyggas.

Klagandena har också yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska begära ett förhandsavgörande hos EU-domstolen, enligt artikel 267.3, Funktionsfördraget, för att se hur direktivet EG 852/2004 (avfallshanteringen) och maskindirektivet 765/2008 (främst avseende eldgrillskåpet) i bedömningen av ärendet harmonierar och är tillämpliga med de allmänna hänsynsreglerna och avfallsinnehavarens ansvar enligt miljöbalken.

Klagandena har även yrkat att sammanträde ska hållas i målet.

Till stöd för sitt överklagande har klagandena anfört bl.a. följande såvitt avser frågan om sammanträde. Enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden, ärendelagen, ska domstolen försöka avhjälpa otydligheter och ofullständigheter i parternas framställningar. I och med att deras framställan om muntlig förhandling/sammanträde avslagits, har möjligheterna till tydligare förklaringar av förhållandena i ärendet gått förlorade. Deras civila rättigheter enligt artikel 6.1 i Europakonventionen och ärendelagen har därmed överträtts. Ärendet är komplext och framläggande och strukturering av den återopade bevisningen hade bidragit till en mer fullständig bild av ärendet.

Akelius Fastigheter AB (bolaget) har motsatt sig klagandenas yrkande om ändring. Bolaget har bl.a. anfört att det inte föreligger behov av sammanträde då parterna inte

tillfört nya uppgifter som inte redan varit kända tidigare för parter och prövningsinstanser.

Miljönämnden i Malmö Stad (nämnden) har motsatt sig klagandenas yrkande om ändring. Nämnden har bl.a. anfört att till skillnad från klagandenas uppfattning är detta inget komplext ärende utan ett standardärende när det gäller den här typen av klagomål. Miljönämnden har dessutom erbjudit och gett klagandena tillgång till muntlig handläggning i den mån det har varit möjligt. Omfattningen av dokumentationen i ärendet har i viss mån omöjliggjort en fullständigt muntlig handläggning av ärendet och dessutom har tolkningar av vad som sagts, inneburit att denna handläggning har behövt kompletteras med en skriftlig dialog. Miljönämnden anser inte att ett sammanträde skulle tillföra ärendet något nytt.

T.F. Grillspecialisten HB har getts tillfälle till yttrande men har inte hörts av.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Under handläggningen av det överklagade målet i mark- och miljödomstolen yrkade klagandena att sammanträde skulle hållas i målet. Mark- och miljödomstolen avslog yrkandet om sammanträde i beslut den 14 december 2012.

Enligt 13 § ärendelagen är förfarandet hos domstolen skriftligt men det bör ingå sammanträde när detta kan antas vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av ärendet. Av 14 § ärendelagen följer vidare att domstolen ska hålla sammanträde, om det begärs av enskild part, men sammanträde behöver dock inte hållas om ärendet inte skall prövas i sak, om avgörandet inte går parten emot eller om ett sammanträde på grund av någon annan särskild omständighet inte behövs. Rätt till muntlig förhandling vid prövning av någons civila rättigheter och skyldigheter följer också av artikel 6.1 i Europakonventionen, som gäller som lag i Sverige. Enligt konventionen och Europadomstolens praxis har part rätt till muntlig förhandling i minst en instans och undantag kan i stort sett endast göras när de argument och invändningar som framförs är uppenbart orimliga eller saknar rättslig relevans, eller när fråga är om rent processuella frågor.

Målet rör olägenheter för människors hälsa i form av olika störningar i boendemiljön från en restaurangverksamhet. Det är därmed fråga om sådana civila rättigheter som avses i Europakonventionen och en begäran om muntlig förhandling kan, i enlighet med vad som redovisats ovan, endast avslås under vissa angivna omständigheter. Det förhållandet att utredningen i målet är mycket omfattande utgör inte en sådan omständighet som gör att begäran om sammanträde kan avslås. Inte heller i övrigt finns det några förutsättningar som gör att muntlig förhandling kan nekas. Mark- och miljödomstolen borde därför ha hållit sammanträde i det överklagade målet.

Mark- och miljödomstolens beslut att i stället avgöra målet på handlingarna till klagandenas nackdel utgör ett sådant rättegångsfel att målet ska visas åter till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Vid denna utgång prövar inte Mark- och miljööverdomstolen klagandenas övriga yrkanden.

Domen får enligt 5 kap. 5 § (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsråden Henrik Runeson, referent, och Åsa Marklund Andersson samt tf. hovrättsassessorn Erika Enlund.

Föredragande har varit David Sandberg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen
Enhet 3:2

DOM
2013-03-04
meddelad i
Växjö

Mål nr M 3112-12

KLAGANDE

1. P C

2. A-P P

MOTPARTER

1. Miljönämnden i Malmö Stad

2. Akelius Fastigheter AB

3. T.F. Grillspecialisten Handelsbolag

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut 2012-06-29 i ärende nr 505-4241-12 och 505-16413-11, se bilaga 1

SAKEN

Klagomål på buller, ventilation, sophantering m.m.

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om att syn ska hållas.

Mark- och miljödomstolen avvisar yrkandena avseende buller, skadestånd och oriktiga personuppgifter.

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i övrigt.

BAKGRUND

A-P P och P C bor i en hyreslägenhet på fastigheten Uppland 10, med gatuadressen S F i Malmö. De har till miljöförvaltningen i Malmö stad anmält klagomål på buller, lukt och matos från en restaurang belägen i samma fastighet och under deras lägenhet samt på fukt och mögel i fastighetens tvättstuga och torkrum samt dålig sophantering.

Miljönämnden i Malmö stad (nedan nämnden) beslutade med anledning härav den 19 augusti 2011 att avsluta ärendet gällande klagomål på buller från underliggande restaurang utan vidare åtgärd. Nämnden bedömde att det inte föreligger risk för människors hälsa enligt 9 kap. 3 § miljöbalken eftersom bullermätningen visar att riktvärden innehålls med god marginal. Dessutom har den underliggande restaurangen vidtagit åtgärder genom att bygga ett isoleringstak i diskrummet.

Den 27 januari 2012 beslutade nämnden att avsluta ärendet gällande klagomål på lukt och matos från underliggande restaurang, fukt och mögel i tvättstugan och dålig sophantering utan vidare åtgärder eftersom olägenhet för människors hälsa inte längre föreligger enligt 9 kap. 3 § miljöbalken. Nämnden bedömde, efter miljöförvaltningens tillsynsbesök och åtgärder utförda av verksamhetsutövarna med tillhörande rapporter samt intyg om att åtgärderna är fullbordade, att olägenhet för människors hälsa enligt 9 kap. 3 § miljöbalken inte längre föreligger.

A-P P och P C överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Skåne län (nedan länsstyrelsen) som den 29 juni 2012 upphävde nämndens beslut avseende klagomål på buller och återförvisade ärendet för ytterligare utredning i denna del samt avlog överklagandet i övrigt.

A-P P och P C har överklagat länsstyrelsens beslut. De har yrkat att sammanträde ska hållas i målet.

Mark- och miljödomstolen har genom beslut den 14 december 2012 avslagit A-P P och P C yrkande om att sammanträde. I samband härmed förelades de att slutföra sin talan.

YRKANDEN M.M.

A-P P och P C yrkar, såsom de slutligen bestämt sin talan, beträffande *emissioner* att restaurang Grillspecialisten stänger och att lokalen inte tas i bruk som restaurang om inte ventilationssystemet konstrueras hantverksmässigt enligt de bygg- och miljölagar som gällde för bygglovet 2003 med bästa möjliga teknik och fungerar och hanteras på rätt sätt så att varken luktande eller luktlösa emissioner från verksamheten riskerar att utgöra en hälsofara för dem, personal eller andra grannar.

De yrkar även att restauranglokalens läckor tätas på ett hantverksmannamässigt sätt för att i största möjliga mån begränsa till lägenheten inträngande emissioner från restaurangens verksamhet.

Vidare yrkar de att samtliga gasdrivna grillanordningar med öppna, gula eldflammar avlägsnas, i synnerhet som de inte är lagenligt CE-märkta, så att försiktighetsprincipen i miljöbalken uppnås. För det fall de inte avlägsnas yrkar de att praxis om trivseldning tillämpas på de gasdrivna grillanordningarna med öppna, gula eldflammar.

Slutligen yrkar de, beträffande emissioner, att partiklar från utomhusmiljön begränsas genom att exempelvis filterlösa tilluftsventiler förses med filter, inte endast i deras utan i samtliga lägenheter och att luftflöden kontrolleras och tilluftsventiler dimensioneras utifrån tillräckliga luftflöden och luftväxlingar enligt lämpliga regler och allmänna råd.

Angående *fuktproblem* yrkar de att restaurangens köksgolv som angränsar till tvättstugans tak tätas på ett fackmannamässigt sätt i enlighet med den bygglagstiftning som gällde för bygglovet 2003 för att förhindra spridning av fuktskador.

Vad beträffar *sophantering* yrkar de att restaurang Grillspecialisten och övriga till fastigheten tillhörande restauranger i den mån det är möjligt verkar för ett

efterföljande av kretsloppsprincipen och ansvarar för att fungerande rutiner kring sophanteringen efterlevs med tillräckligt många tömningar, att sopkärlen inte överfylls och att fastighetsägaren tar sitt ansvar och följer upp sophanteringen så att olägenheter för människors hälsa och miljön hindras, motverkas och förebyggs samt att försiktighetsprincipen efterlevs.

De yrkar vidare att fastighetsägaren tillser att sopusrymmet anpassas för både restaurangverksamheterna och hyresgästerna och uppfyller gällande bygglagstiftning kring avfall och utformning av avfallsutrymmen.

Gällande *buller* yrkar de att samtliga ljudkrav ska tillämpas på restaurangköket enligt bygglagstiftning som gällt för restaurangens tillkomst i samband med bygglovets 2003.

De yrkar även att mark- och miljödomstolen beslutar om huruvida det är möjligt att riktvärdena för maximala ljudnivåer sänks från 45 dBA till under 45 dBA enligt rättspraxis med tanke på att bullerhändelserna i restaurangen pågår vid fler tillfällen, det vill säga även under cirka fyra perioder om två timmar per gång under dagtid alla årets dagar.

Beträffande *skadestånd* yrkar de att mark- och miljödomstolen beslutar att tilldöma dem hela eller delar av deras skadeståndskrav för förluster av tre månaders studiepoäng, ekonomiska förluster för karensdagar, utlägg för sjukbesök och materialkostnader samt skador på möbler.

Slutligen yrkar de att mark- och miljödomstolen upphäver besluten som går dem emot från länsstyrelsen och miljöförvaltningen på grund av de *oriktiga personuppgifter* som besluten delvis grundar sig på.

De begär i enlighet med PuL rättning/blockering eller utplåning av de oriktiga personuppgifterna från miljöförvaltningen som ursprungligen producerat de oriktiga personuppgifterna, liksom från länsstyrelsen som reproducerat dem.

Vidare vill de att mark- och miljödomstolen ska göra ett oanmält platsbesök på grillrestaurangen och i lägenhet om det anses vara av vikt.

Som grunder för överklagandet anförs bland annat följande.

De har sedan december 2009 från restaurang Grillspecialisten oregelbundet utsatts för återkommande, störande *emissioner* av varierande styrka i boendemiljön cirka fem dagar per vecka. Lukt och troligtvis även sot tränger fortfarande, i något mindre omfattning, in genom springor i lägenhetens vardagsrum, arbetsrum, garderober och köksskåp. Efter att restaurangen ändrat ventilationssystemet under sommaren 2012 luktar det dock inte lika ofta genom springorna. Däremot kvarstår lukten i samma omfattning från restaurangköket ut på gården, in genom balkongdörren och i lägenhetens rum.

De påpekar att brandskyddskontroll visar läckage i restaurangens ventilationssystem och menar att verksamhetsutövaren inte har visat hur ventilationssystemet motverkar risk för ohälsa, hur försiktighetsprincipen följs samt hur andra viktiga lagar inom miljöbalkens ramverk tillämpas.

Beträffande installationen av ozonmaskiner visar studier att ozon inte renar föroreningar utan tvärtom kan reagera med föroreningar och producera hälsofarliga nanopartiklar. Att ozon kan vara luftvägsirriterande är också känt.

De ifrågasätter även gjord OVK samt påpekar att den visar godkänt på två kåpor, men att den i köket, mot gården, inte verkar ha kontrollerats.

Climate-80 har inte genomfört någon kontroll av ventilationen i deras lägenhet under 2011. Kontroll har genomförts först i september 2012.

Miljöförvaltningen har genomfört totalt tre tillsynsbesök i lägenheten, varav det sista, den 16 december 2011, inte visade någon nämnvärd lukt. Fastighetsjour, golvhantverkare och OVK-kontrollant har bekräftat lukt i restaurangköket, på

gården och i lägenheten vid olika tillfällen både före och efter det sista tillsynsbesöket.

Varken länsstyrelsen eller miljöförvaltningen har utrett om det förekommer luftföroreningar i lägenheten, trots bevis om sotbeläggningar i tak och på väggar samt i garderober.

De saknar motiveringar till länsstyrelsens beslut och konstaterar att länsstyrelsen inte har företagit något tillsynsbesök i fastigheten och därmed inte kunnat bilda sig en egen uppfattning om de faktiska förhållandena kring lukt på platsen.

Sammantaget anser de att varken länsstyrelsen eller miljöförvaltningen redovisat tillvägagångssätt och iakttagelser på ett sådant sätt att de går att använda som grunder för att påstå att risk för olägenhet inte föreligger.

Beträffande *fuktproblemen* har de uppgett för länsstyrelsen att en unken lukt återigen uppstått några månader efter tvättstugans sanering. Lukten sätter sig i tvätten. De har också lagt fram bildbevis på gula missfärgningar i tvättstugans tak som de upptäckt några månader efter saneringen. De ifrågasätter om Grillspecialistens golv har åtgärdats på ett sådant sätt att vatten hindras från att söka sig ner till tvättstugan.

Angående *sophantering* samlas stora mängder avfall i sopkärl i det mot himlen öppna sopotrymmet, huvudsakligen från restaurang Grillspecialisten, men även från en annan nyligen öppnad restaurang. Sopkärlen överfylls cirka en till tre dagar i veckan. De vill förtydliga att avfallet ofta ligger från föregående dag till nästkommande dags tömning som sker vid lunchtid. Matavfall slängs ofta som restavfall och ibland slängs plast och papp i samma sorteringskärl. Ibland slängs sopor över i övriga hyresgästers kärl, vilket ger överfyllda kärl hos dem. Fåglar som söker sig till det öppna utrymmets halvöppna kärl pickar hål på matavfallssäckarna och drar ut matavfall över gården. De vill förtydliga att det vid varma perioder sprids en oangenäm lukt och under häckningsperioden samlas skaror av måsar som

för oväsen under natten, vilket försvårar sömn. Det är möjligt att soporna även drar till sig andra skadedjur.

Miljöförvaltningen har gjort tillsyn en onsdag då problemen vanligen inte förekommer och länsstyrelsen har inte gjort någon tillsyn alls.

Vad beträffar *buller* överklagar de bullerdelen eftersom de anser att beslutet går dem emot eftersom den mätstandard som använts endast mäter ljudtrycksnivå.

I fråga om *oriktiga personuppgifter* hänvisar de till olika bestämmelser i personuppgiftslagen.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser och förarbetsuttalanden framgår av länsstyrelsens beslut. Härtill ska tilläggas 16 kap. 12 § miljöbalken av vilken framgår att överklagbara domar eller beslut får överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot.

Mark- och miljödomstolen har uppfattat klagandens yrkande att mark- och miljödomstolen ska göra ett oanmält platsbesök på grillrestaurangen och i lägenhet som ett yrkande att domstolen ska hålla syn på platsen. Utredningen i målet är dock mycket omfattande, varför domstolen anser sig ha tillräckligt underlag för sin bedömning. Mark- och miljödomstolen bedömer därför att någon syn på stället inte behövs. A-P P och P C yrkande om att domstolen ska hålla syn ska följaktligen avslås.

Av länsstyrelsens beslut framgår att länsstyrelsen upphävt nämndens beslut avseende klagomål på buller och återförvisat ärendet till nämnden för ytterligare utredning i denna del. Enligt mark- och miljödomstolens mening kan länsstyrelsens beslut, i fråga om klagomål på buller, därmed inte anses ha gått A-P P och P C emot. Yrkandena beträffande buller ska därför avvisas.

Yrkanden om skadestånd kan inte prövas av mark- och miljödomstolen inom ramen för ett överklagandemål. Följaktligen ska skadeståndsyrkandet avvisas.

Yrkandena beträffande eventuellt oriktiga personuppgifter kan inte prövas av mark- och miljödomstolen, varför även dessa yrkanden ska avvisas.

Domstolens prövning vad gäller emissioner, fuktproblem och sophantering gäller om miljönämnden har haft grund för sitt beslut att avsluta ärendet eller om ytterligare utredning behöver utföras och i så fall om hela eller någon del av målet ska återförvisas till nämnden för fortsatt handläggning.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att de utredningar som utförts under nämndens handläggning av ärendet får anses tillräckliga för att kunna bedöma att verksamheten hos restaurangen Grillspecialisten inte medför några sådana olägenheter för omgivningen att det finns grund för ingripande enligt miljöbalken. Mark- och miljödomstolen gör samma bedömning vad gäller de av klagandena påtalade fuktproblemen i tvättstugan och olägenheter från sophanteringen. Det har inte heller framkommit några nya omständigheter vid målets handläggning i mark- och miljödomstolen som föranleder domstolen att göra någon annan bedömning. P C och A-P P överklagande av länsstyrelsens beslut ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 25 mars 2013.

Bengt Johansson

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bengt Johansson, ordförande, och tekniska rådet Carl-Philip Jönsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Josefine Gällerspång.